Socialutskottets betänkande

1978/79:19

med anledning av motioner om skyldighet att utfärda läkarintyg

Motionerna

I motionen 1977/78:709 av Barbro Engman (s) hemställs att riksdagen fattar beslut om sådan lagändring att läkare ges skyldighet att utfärda läkarintyg när detta krävs för prövning av ersättning till följd av skada eller sjukdom.

I motionen 1977/78:1099 av Börje Nilsson m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om lagändring som innebär skyldighet för läkare att tillhandagå med intyg som försäkringskassorna behöver för sin verksamhet.

Båda motionerna syftar till att införa en generell skyldighet för läkare att utfärda de intyg som försäkringskassor m. fl. behöver för prövning av olika ersättningsfrågor. Motionerna avser såväl läkare i allmän tjänst som privatpraktiserande läkare. Motionen 1977/78:709 gäller inte endast försäkringskassor utan även försäkringsbolag.

Gällande bestämmelser

Regler om skyldighet att i vissa fall utfärda läkarintyg finns f. n. endast beträffande läkare i allmän tjänst. De regler som finns förutsätter i allmänhet att patienten själv begär att intyg skall utfärdas.

I *lagen (1962:381) om allmän försäkring* finns en allmän bestämmelse (20 kap. 9 §) om skyldighet för bl. a. statliga och kommunala myndigheter att lämna uppgifter till försäkringskassor m. fl. Intyg omnämns inte. Bestämmelsen har följande lydelse.

Statliga och kommunala myndigheter ävensom arbetsgivare och försäkringsinrättningar äro pliktiga att på begäran lämna försäkringsdomstolen, riksförsäkringsverket, allmän försäkringskassa eller lokalt organ som i 1 kap. 2 § sägs uppgift för namngiven person rörande förhållande, som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

I *sjukvårdskungörelsen (1972:676)* finns följande bestämmelser om skyldighet för distriktsläkare att på begäran av patient utfärda intyg om utförd undersökning m. m. och för sjukhusläkare om orsak till intagning på sjukhus m. m.

29 §

I fråga om den som är bosatt inom hans distrikt eller som eljest vistas inom distriktet och behöver omedelbar vård åligger det distriktsläkare att . . .

2. på begäran av den han undersökt eller behandlat utfärda intyg på grund av undersökningen eller behandlingen.

Distriktsläkare är skyldig att, om arbetsförhållandena medger det, meddela läkarvård och utfärda intyg även åt personer som besöker honom från angränsande läkardistrikt.

31 §

Överläkare åligger att . . .

9. avgiftsfritt utfärda intyg om orsaken till intagning och om tid därför och för utskrivning om den som varit intagen på sjukhus begär det.

I *allmänna läkarinstruktionen (1963:341),* som i princip omfattar alla läkare, finns vidare följande bestämmelse om skyldighet för läkare att i vissa fall tillhandagå de rättsvårdande myndigheterna med intyg. Denna regel omfattar endast läkare i allmän tjänst.

5 §

I allmän tjänst anställd läkare är skyldig att, i den mån ej hans övriga tjänsteåligganden hindra honom eller eljest särskilda skäl äro däremot, tillhandagå länsstyrelse, domare, åklagare och polismyndighet med av dem begärda undersökningar och utlåtanden däröver. Undersökning för påvisande av alkoholpåverkan hos person, som misstänkes för brott mot lagen om straff för vissa trafikbrott, så ock annan undersökning i samband med kroppsbesiktning å den, som misstänkes för brott, varå frihetsstraff kan följa, skall utföras jämväl på begäran av polisman.

Den i första stycket stadgade begränsningen i skyldigheten att tillhandagå med undersökningar och utlåtanden skall ej gälla för läkare som är verksam huvudsakligen inom öppen vård och såvitt avser undersökning och utlåtande rörande alkoholpåverkan ej heller för annan läkare inom den allmänna sjukvården.

I nära samband med frågan om läkares skyldighet att utfärda intyg står frågan om ersättning för intygen. Före 1970 var löneförmånerna för läkarna bestämda på så sätt att läkarna i regel fick särskild ersättning för de intyg som de utfärdade. I och med att överenskommelse träffades mellan huvudmännen och läkarna om reglering av läkarnas arbetstid och om totallön blev det nödvändigt att ta ställning till frågan om utfärdande av intyg på tjänstetid. Lösningen blev att man i *1970 års läkarlöneavtal* införde följande bestämmelse.

"Inom ramen för den öppna vården skall läkare utan särskild ersättning tillhandagå allmänheten med sådana på undersökning grundade utlåtanden och intyg som utfärdas i omedelbar anslutning till undersökningen.

För sådana utlåtanden och intyg som utfärdas av läkare på grundval av journaler och andra handlingar må läkare uttaga särskild ersättning av uppdragsgivaren.

Läkare som med stöd av författningar eller andra bestämmelser förordnas att utföra undersökningar och i anledning härav utfärda utlåtanden och intyg

må utan hinder av detta avtal uppbära ersättning härför av förordnande myndighet eller den som anges i bestämmelsen.

Utfärdande av utlåtanden och intyg för vilket ersättning utgår skall ske på annan tid än fastställd arbetstid."

Genom denna bestämmelse fick sjukhusläkarnas skyldighet att i den öppna vården tillhandagå allmänheten med intyg en formell bekräftelse. I kommentaren till avtalet har vidare huvudmännen uppfört bl. a. olika typer av intyg till försäkringskassorna. Läkarnas intygsskyldighet enligt avtalet anses därför omfatta också sådana intyg som försäkringskassorna behöver för sin verksamhet.

Beträffande privatpraktiserande läkare finns slutligen vissa bestämmelser om uppgiftsskyldighet i fråga om arbetstid m. m. i *läkarvårdstaxan (1974:699).* Det är här inte fråga om att lämna uppgifter om patienter eller om att utfärda intyg.

Det kan också erinras om att handlingar i ärenden rörande hälsovård och sjukvård är sekretesskyddade enligt 14 § *lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen).* Sådana handlingar får i princip inte utlämnas till annan utan den enskildes medgivande. Sekretesslagen gäller inte i förhållandet myndigheter emellan. Det brukar emellertid anses att den myndighet som har den hemliga handlingen ändå skall göra en prövning av om handlingen kan utlämnas till den andra myndigheten utan skada för det sekretesskyddade intresset. Utlämnande kan i så fall eventuellt vägras.

Läkare och annan sjukvårdspersonal är vidare underkastad *tystnadsplikt* enligt 3 § lagen (1975:100) med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl., jämfört med 4 a § instruktion (1967:606) för socialstyrelsen, kungörelsen (1964:428) om medicinalpersonal under medicinalstyrelsens inseende samt medicinalstyrelsens författningssamling MF 1975:158. Denna tystnadsplikt innebär dock ingen inskränkning i den skyldighet att lämna uppgifter som kan följa av annan författning (jfr ovan s. 1 ang. 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring).

Utredningar m. m.

I *JO:s ämbetsberättelse 1973* (s. 235) behandlas en närliggande fråga, nämligen om läkares skyldighet att tillhandagå barnavårdsnämnd med undersökning och utlåtande. JO Bertil Wennergren uttalade för sin del följande.

Med anledning av anteckningen i utredningsprotokollet om vilka skyldigheter de barnpsykiatriska klinikerna skulle ha att biträda med undersökningar kan nämnas att det i 5 § allmänna läkarinstruktionen (1963:341) föreskrivs att i allmän tjänst anställd läkare är skyldig att, i den mån ej hans övriga tjänsteåligganden hindrar honom eller eljest särskilda skäl är däremot, tillhandagå länsstyrelse, domare, åklagare eller polismyndighet med av dem

begärda undersökningar och utlåtanden däröver. Begränsningen i skyldigheten att tillhandagå med undersökningar och utlåtanden skall dock ej gälla för tjänsteläkare, dvs. provinsialläkare, och såvitt avser undersökning och utlåtande rörande alkoholpåverkan ej heller för läkare vid sjukhus. Det ligger emellertid i sakens natur att en i allmän tjänst anställd läkare, även om formlig skyldighet ej föreligger för honom därtill, tillhandagår också exempelvis barnavårdsnämnder och sociala centralnämnder med undersökningar och utlåtanden däröver i den mån det låter sig göra inom ramen för resurserna. Det torde vara mycket sällsynt att exempelvis en barnpsykiatrisk klinik avvisar en framställning från en barnavårdsnämnd om undersökning av ett barn under hänvisning enbart till att kliniken enligt läkarinstruktionen inte är skyldig att biträda härmed. Den allmänna uppfattningen torde vara att för sådan avvisning bör anföras bärande sakskäl.

Frågan om läkares skyldighet att utfärda intyg m. m. har vidare behandlats i en inom socialdepartementet utarbetad promemoria *(Ds S 1974:7 PM angående översyn av gällande bestämmelser om läkarintyg).* I stencilen konstateras bl. a. att det saknas författningsbestämmelser som direkt tar sikte på att bereda andra myndigheter, främst försäkringskassorna, tillgång till erforderliga läkarintyg. Såvitt gäller intyg om undersökning av patient anser man det emellertid betydelselöst om det är den enskilde som på eget initiativ inställer sig för undersökning eller om det är försäkringskassan som beordrar honom att söka läkare. Enligt vad som uttalas i promemorian bör det därför ingå i huvudmännens åligganden att tillhandahålla sådana intyg som grundas på undersökning av patient (s. 30).

I motionerna åberopas vidare en *dom av kammarrätten i Stockholm den 5 maj 1977,* varigenom kammarrätten upphävde ett beslut av medicinalväsendets ansvarsnämnd om att tilldela en läkare en erinran för vägran att utfärda läkarintyg till försäkringskassa.

Omständigheterna i målet var följande.

Å. var sjukhusläkare. Han hade i april 1974 undersökt en patient med vissa långvariga besvär. Ett par månader senare begärde försäkringskassan att få kopia av patientens journal, vilket Å. vägrade under hänvisning till 14 § sekretesslagen. Kassan återkom flera gånger och begärde då även att Å. skulle utfärda intyg med fullständiga uppgifter om patienten. Å. förklarade att han för att utfärda det begärda intyget ville ha en skriftlig begäran därom liksom en skriftlig förklaring av patienten att hon inte hade något emot att kassan fick uppgifterna. – I ett annat fall hade en patient intagits på kliniken i 10 dagar under juni 1974. Han gjorde därefter ett flertal återbesök. Sedan försäkringskassan begärt intyg om patienten förklarade Å. att han avvaktade med att tillmötesgå kassans begäran till dess han fick patientens skriftliga medgivande att uppgifter ur journalen fick utlämnas i intygsform.

Ansvarsnämnden fann att Å. varit skyldig att utfärda av försäkringskassan begärda intyg, detta med hänvisning till den särskilda bestämmelsen i 1970 års läkarlöneavtal. Kammarrätten, som upphävde nämndens beslut, konstaterade att det saknas författningsbestämmelser om skyldighet för läkare att på

begäran av allmän försäkringskassa utfärda intyg av ifrågavarande slag. 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring ansågs inte kunna leda till en sådan slutsats. 1970 års läkarlöneavtal, som är ett kollektivavtal om ersättning i vissa fall för läkarintyg som utfärdas till patienter, medförde enligt kammarrätten inte heller någon sådan förpliktelse för Å.

Det kan slutligen erinras om att det under 1977 lagts fram ett *förslag till ny sekretesslag* (Ds Ju 1977:11, Handlingssekretess och tystnadsplikt) vilket efter remissbehandling övervägs inom justitiedepartementet. Förslaget innebär en långtgående sekretess för uppgifter som lämnats i förtroende till någon verksam inom sjukvården. Sekretessen är avsedd att gälla även gentemot andra myndigheter och skall bara kunna brytas i vissa särskilt angivna fall. Beträffande 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring uttalas (s. 388) att bestämmelsen, för att gälla även sekretesskyddade uppgifter, sannolikt måste få stöd i en särskild lag om när sekretessen viker. Det anses inte rimligt att förtroendesekretessen obetingat får vika för en uppgiftsskyldighet till försäkringskassa m. fl. Man erinrar också om att någon motsvarande uppgiftsskyldighet inte finns för den enskilda sjukvårdens del och uttalar att sekretesskyddet inom den allmänna sjukvården inte bör vara sämre. Frågan anses dock kräva ett närmare övervägande.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, Försäkringskasseförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges läkarförbund samt Svenska försäkringsbolags riksförbund.

Försäkringskasseförbundet har i sin tur hört de allmänna försäkringskassorna.

Svenska Läkaresällskapet har beretts tillfälle att avge yttrande men har förklarat sig avstå med hänvisning till att remissen avser fackliga frågor. Sällskapet hänvisar i stället till Sveriges läkarförbunds yttrande.

Ställningstaganden till motionsyrkandena

Socialstyrelsen, riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet tillstyrker i huvudsak motionerna. Socialstyrelsen tillstyrker emellertid endast såvitt gäller intyg för de allmänna försäkringskassorna och såvitt avser läkare i allmän tjänst. Riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet tar också ställning enbart såvitt avser intyg till myndigheterna inom socialförsäkringen. De anser emellertid att skyldigheten även bör gälla privatpraktiserande läkare.

Landstingsförbundet har ingen invändning mot att en allmän skyldighet för läkare att utfärda läkarintyg regleras i författning.

Läkarförbundet anser att intygsutfärdandet bör ske med patientens vetskap och medverkan och avstyrker en sekretessbrytande lagstiftning om

generellt uppgiftslämnande från sjukvården till försäkringskassorna. Däremot har läkarförbundet inga invändningar mot en formell regel om rätt för patienten att av läkare erhålla de intyg som kan krävas hos försäkringskassan.

Svenska försäkringsbolags riksförbund ifrågasätter om lagstiftning är den bästa metoden för att lösa problemet med införskaffande av läkarintyg.

Remissorganens huvudsakliga synpunkter

Socialstyrelsen konstaterar att det för distriktsläkare gäller en fullständig skyldighet att för den han undersökt eller behandlat utfärda intyg på grund av undersökningen eller behandlingen. För sjukhusläkare gäller enbart en skyldighet att avgiftsfritt utfärda intyg om orsaken till intagningen och om tiden därför och för utskrivning. 1970 års läkarlöneavtal fastslår därutöver en skyldighet för sjukhusläkare att inom ramen för den öppna vården tillhandagå allmänheten med intyg i viss utsträckning. För läkare inom den slutna vården finns således varken en författningsreglerad eller en avtalsreglerad skyldighet att åt patient utfärda andra intyg än sådana som anges i 31 § 9 p. sjukvårdskungörelsen. Socialstyrelsen uppfattar detta som otillfredsställande. Vad gäller skyldigheten att utfärda intyg för andra myndigheter än de rättsvårdande organen är rättsläget oklart. Socialstyrelsen anser emellertid att i allmän tjänst anställda läkare bör ha skyldighet att bistå även andra myndigheter med sådana intyg som de behöver för sin verksamhet. För undvikande av oklarheter bör denna skyldighet bli författningsmässigt reglerad.

Socialstyrelsen erinrar samtidigt om att en eventuell föreskrift måste utformas på ett sådant sätt att egentlig sjukvårdsverksamhet inte blir eftersatt, vilket å andra sidan inte får medföra att intygsskrivandet förhalas under lång tid. 5 § allmänna läkarinstruktionen bör enligt socialstyrelsen vara ett lämpligt författningsrum för en sådan reglering, som styrelsen förordar. Enligt socialstyrelsen bör läkarnas skyldighet att utfärda intyg inte inskränkas till förhållandet läkare–försäkringskassa utan även avse andra myndigheter som för sin verksamhet behöver sådana intyg, t. ex. kommunala organ.

Vad däremot gäller de privata försäkringsgivarna avstyrker socialstyrelsen att det införs en författningsreglerad skyldighet för läkarna att utfärda intyg. Styrelsen hänvisar till att gällande ersättningspraxis och försäkringsbolagens privaträttsliga status väcker principiella betänkligheter mot en sådan reglering, även om motiven för en reglering ur den enskildes synvinkel är desamma.

Riksförsäkringsverket diskuterar bl. a. den av motionärerna berörda kammarrättsdomen och finner för sin del att det är vanskligt att dra långtgående slutsatser av domen. Verket analyserar vidare innebörden av 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring och konstaterar att omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt lagrummet är oklar. Det är också oklart var

gränsen går mellan att lämna redan tillgängliga uppgifter och att – såsom oftast sker i ett läkarutlåtande – göra en medicinsk bedömning av eller kommentar till fallet. Verket kan väl tänka sig att man kan ifrågasätta om 20 kap. 9 § har denna senare vida innebörd. Kvar står emellertid det faktum att försäkringskassorna i inte obetydlig utsträckning hämmas av svårigheter att erhålla för handläggningen av försäkringsärenden nödvändiga läkarintyg. Verket understryker samtidigt att svårigheterna till stor del betingas av oklarheten om innebörden av gällande sekretessregler. Enligt det framlagda förslaget till ny sekretesslag skulle det dessutom etableras en formell spärr mellan olika myndigheter. Det är dock nödvändigt att tillförsäkra försäkringskassorna och de andra organ som handhar den allmänna försäkringen det medicinska underlag som behövs för verksamheten. Enligt riksförsäkringsverket bör man därför inte i den nya sekretesslagen införa regler som avstänger socialförsäkringens organ från de handlingar eller uppgifter som finns att tillgå inom medicinalväsendet.

Men man bör enligt riksförsäkringsverket gå längre än så. Verket hävdar bestämt att det bör införas bestämmelser om att läkare i allmän tjänst som undersökt eller behandlat patient skall vara skyldig att utfärda läkarintyg på begäran av försäkringskassan. Skyldigheten bör även gälla gentemot försäkringsdomstol och riksförsäkringsverket. Enligt riksförsäkringsverket bör vidare skyldigheten att utfärda läkarintyg till försäkringskassor m. fl. gälla även för de privatpraktiserande läkare som är anslutna till den allmänna försäkringen. Bestämmelser i denna del bör enligt verket kunna föras in i läkarvårdstaxan.

Försäkringskasseförbundet erinrar om att det i en del fall förekommit mycket långa väntetider för att få läkarutlåtanden, vilket medfört problem för försäkringskassornas handläggning. Det förekommer också att det dröjer länge innan man kan få journalutdrag eller journalkopior. Sådana dröjsmål innebär att den enskilde kan få vänta orimligt länge på rehabiliteringsåtgärder eller på att få sin pensionsansökan behandlad. Förbundet anser det inte rimligt att den enskildes rätt till ersättning skall var beroende av om läkaren vill utfärda intyg eller ej. För att skydda den enskildes rätt bör det därför finnas lagstadgad skyldighet för den läkare som undersökt, vårdat och behandlat en patient att också på begäran utan onödigt dröjsmål utfärda nödvändiga intyg och utlåtanden. Detta bör gälla oavsett om läkaren är tjänsteläkare eller privatpraktiserande. För att komma till rätta med de långa väntetiderna bör det anges att intygen skall utfärdas utan dröjsmål. Bestämmelserna måste också utformas så att de inte inkräktar på den enskildes integritetsskydd.

Avslutningsvis erinrar förbundet om att lagändringen kan bli utan verkan om inte sjukvårdshuvudmännen samtidigt ges sådana resurser att de kan avsätta utrymme för läkarna att utfärda intyg.

Landstingsförbundet konstaterar att sjukvårdshuvudmännen hittills betraktat det som sin skyldighet att tillhandagå allmänheten med intyg av

olika slag, även om detta inte i alla sammanhang varit författningsmässigt reglerat. Förbundet menar att det bör anses ingå i sjukvårdshuvudmännens åligganden att tillse att de intyg som behövs för olika socialförsäkringsändamål tillhandahålls i erforderlig utsträckning och utan oskälig tidsutdräkt. Det bör dock beaktas att försäkringskassornas behov av undersökningar kraftigt ökats genom den revision av försäkringslagstiftningen som ägt rum under senaste tioårsperioden. Den knappa tillgången på läkare m. m. kan ibland ha bidragit till att det varit omöjligt för sjukvårdshuvudmännen att tillgodose försäkringens starkt ökade behov i önskvärd utsträckning. I det läget kan undersökningar som faller inom den egentliga sjukvården ha getts viss förtur.

Förbundet vill i sammanhanget även peka på att i senare års debatt i hithörande frågor har diskuterats möjligheterna att dels utvidga den intygsutfärdande personkretsen, dels ändra villkoren för vissa intyg. Vidare har diskuterats effekterna av att förlänga den intygsfria tiden för erhållande av sjukpenning.

Landstingsförbundet har ingen invändning mot att en allmän skyldighet för läkare att utfärda läkarintyg regleras i författning. Ur sjukvårdshuvudmännens synvinkel är det emellertid av väsentlig betydelse att en sådan reglering inte får till följd att efterfrågan på intygstjänster ökar alltför mycket. Förbundet utgår därför från att ett förslag om författningsreglering föregås av en noggrann undersökning om efterfrågeförhållandena.

Sveriges läkarförbund understryker vikten av att ta hänsyn till sekretessaspekten. Sekretessen inom hälso- och sjukvården avser att möjliggöra för patienten att med förtroende vända sig till sjukvården för erhållande av vård och behandling och därvid kunna lämna alla för vården behövliga uppgifter i visshet om att uppgifterna stannar hos sjukvårdens befattningshavare. Det vore olyckligt med en sekretessbrytande lagstiftning om generellt uppgiftslämnande från sjukvården till försäkringskassorna. En sådan uppgiftsskyldighet kan i vissa fall avhålla patienten från att lämna tillräcklig information till sjukvården av rädsla för t. ex. en befarad förtidspensionering. Givetetvis måste kassorna ibland kräva intyg och undersökningar, men utfärdande och genomförande skall ske med patientens vetskap och medverkan. Patienten bör även ha möjlighet att avgöra om någon information skall lämnas till försäkringskassan.

Däremot är det enligt läkarförbundet självklart att patienten själv skall ha rätt att från sjukvården erhålla de intyg eller undersökningar som krävs för att försäkringskassan skall kunna fatta beslut om ersättningar eller pensionsförmåner. Förbundet framhåller att detta redan gäller i praktiken eftersom det inte torde ha förekommit att någon patient vägrats intyg. Förbundet har emellertid inget att erinra mot en författningsmässig reglering av denna innebörd. En sådan regel bör för att bli heltäckande lämpligen införas i läkarinstruktionen.

Svenska försäkringsbolags riksförbund instämmer i att det inte bör få

förekomma regelmässigt att ersättningsfrågor försenas på grund av att erforderliga läkarintyg inte kan erhållas. Förbundet vill dock ifrågasätta om lagstiftning är den lämpligaste och smidigaste metoden för att komma till rätta med detta problem.

Utskottet

I betänkandet behandlas två motioner som båda syftar till att det skall införas en lagstadgad skyldighet för läkare att utfärda de läkarintyg som försäkringskassor m. fl. behöver för handläggning av olika ersättningsfrågor.

Någon generell skyldighet att utfärda läkarintyg finns f. n. inte. Bestämmelser finns endast beträffande vissa läkare i allmän tjänst och innebär bara en begränsad skyldighet att utfärda intyg. Distriktsläkare skall på begäran av den han undersökt eller behandlat utfärda intyg på grund av undersökningen eller behandlingen. Sjukhusläkare skall utfärda intyg om tid för intagning och utskrivning och om orsaken till intagning om den som varit intagen på sjukhus begär det. Enligt 1970 års läkarlöneavtal, som gäller bl. a. frågan om ersättning för utfärdade läkarintyg, skall vidare läkare inom ramen för den öppna vården utan särskild ersättning tillhandagå allmänheten med sådana på undersökning grundade utlåtanden och intyg som utfärdas i omedelbar anslutning till undersökningen. Det finns vidare särskilda bestämmelser om skyldighet att i vissa fall utfärda läkarintyg för de rättsvårdande myndigheternas behov. Även dessa bestämmelser gäller endast läkare i allmän tjänst. Slutligen finns en allmän regel i lagen om allmän försäkring om skyldighet för bl. a. statliga och kommunala myndigheter att lämna försäkringskassa m. fl. organ inom den allmänna försäkringen sådana uppgifter om viss person som kassan behöver för sin verksamhet enligt lagen. Denna regel har som framgår av den tidigare framställningen i rättspraxis ansetts ha en begränsad betydelse då det gäller frågan om skyldighet för statligt eller kommunalt anställda läkare att utfärda intyg på kassans begäran.

Den verksamhet som bedrivs av försäkringskassorna och övriga organ inom den allmänna försäkringen syftar till att garantera den enskilde ett grundläggande skydd vid sjukdom och ålderdom. Det kan därför tyckas i det närmaste självklart att kassorna skall ha rätt att få tillgång till de läkarintyg som är nödvändiga för handläggningen av enskilda ärenden. Frågan är emellertid komplicerad. En generell regel om rätt för kassorna att själva skaffa läkarintyg rörande patienter kan komma i konflikt med andra principer om skydd för patientens personliga integritet och om sekretess för de uppgifter han lämnat i förtroende till den behandlande läkaren. Om kassan får rätt att oberoende av patientens medverkan beställa alla av kassan önskade läkarintyg innebär detta i själva verket en mycket stark begränsning av sekretesskyddet för de uppgifter patienten lämnat till läkaren. Det kan inte uteslutas att en sådan regel i vissa fall skulle kunna avhålla en patient från att

lämna alla relevanta uppgifter till den behandlande läkaren. Det är enligt utskottets mening viktigt att slå vakt om den förtroliga relationen mellan läkare och patient och inte urholka skyddet för denna annat än då tungt vägande skäl talar för att andra hänsyn skall få väga över.

De problem som här berörts kan visserligen i allmänhet undvikas om kassan, i stället för att själv vända sig direkt till läkaren, begär av patienten att denne skall anskaffa de intyg kassan behöver eller åtminstone lämna sitt medgivande till att läkaren lämnar ut uppgifter eller avger utlåtanden till kassan. Patienten ges därigenom en möjlighet att i samråd med läkaren avgöra vilka förtroliga uppgifter som läkaren får lämna vidare. I de fall patienten upplever det som svårt eller komplicerat att själv skaffa läkarintyget bör givetvis kassan kunna hjälpa till.

De flesta förekommande fall där försäkringskassa har behov av att utverka läkarintyg för bedömning av ett enskilt ärende torde i praktiken kunna lösas på här angivet sätt. Utskottet anser sig nämligen kunna förutsätta att läkare alltid tillmötesgår begäran av patient om läkarintyg som patienten behöver för behandling av visst ärende hos försäkringskassan. Motsvarande måste gälla då patienten medger att kassan infordrar intyg.

Det kan emellertid också förekomma fall där den enskilde motsätter sig att närmare uppgifter om hans tillstånd eller om orsakerna till sjukdom m. m. lämnas ut. Sådana situationer kan bli problematiska för kassan. I många okontroversiella fall kan det dessutom tyckas vara en onödig omgång att kassan skall behöva vända sig till patienten i stället för direkt till läkaren. Det måste också konstateras att kassorna kan ha praktiska problem med att få in erforderliga läkarintyg inom rimlig tid. Även om det, i enlighet med vad utskottet ovan anfört, finns skäl räkna med en beredvillighet från läkarkåren att medverka till att patienterna får de intyg de behöver, kan naturligtvis andra angelägna arbetsuppgifter för läkarna – särskilt de egentliga vårduppgifterna – i många fall vara så tidskrävande att intygsskrivandet ges låg prioritet.

Av det anförda framgår enligt utskottets mening att den genom motionerna aktualiserade frågan om skyldighet att utfärda läkarintyg är komplicerad. Det är en svår avvägning som måste göras mellan delvis oförenliga intressen. Utan närmare belysning av härmed sammanhängande problem är det vanskligt att avgöra hur denna avvägning bör utfalla. En översyn av reglerna för utfärdande av läkarintyg bör därför komma till stånd. Frågeställningen bör beaktas bl. a. i samband med det pågående arbetet med en ny sekretesslagstiftning.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1977/78:709 och 1977/78:1099 bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionerna 1977/78:709 och 1977/78:1099 som sin mening ger regeringen till kännna vad utskottet anfört om skyldighet att utfärda läkarintyg.

Stockholm den 28 november 1978

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Kersti Swartz (fp), Evert Svensson (s), Anna-Greta Skantz (s), Bengt Bengtsson (c), Karl Leuchovius (m), Kjell Nilsson (s), Britt Wigenfeldt (c), Sven-Gösta Signell (s), Per Gahrton (fp), Ulla Tillander (c), Stig Alftin (s), Lena Öhrsvik (s), Rune Gustavsson (c) och Ingegerd Troedsson (m).

GOTAB 58730 Stockholm 1978